

BEZPŁATNY BIULETYN INFORMACYJNY

OWOCE JAGODOWE W PROFILAKTYCE
CHORÓB NOWOTWOROWYCH

Podkarpacki Oddział Wojewódzki NFZ wzmocnia rolę profilaktyki i promocji zdrowia w swoich działaniach dla pacjentów. Edukujemy, korygujemy błędne przekonania o zdrowiu, wskazujemy mądrą praktykę potwierdzoną naukowo. Przekonujemy, że profilaktyka oraz wczesne wykrywanie chorób ma kluczowe znaczenie dla jakości i długości życia. Co miesiąc wspólnie z dziennikiem Nowiny dzielimy się z Państwem ważnymi informacjami. Co miesiąc wspólnie z dziennikiem Nowiny oraz Super Nowości dzielimy się z Państwem ważnymi informacjami. Docieramy do Was w piątkowych wydaniach gazet pod koniec każdego miesiąca oraz w wersjach elektronicznych na stronie www.nfz-rzeszow.pl. Przygotowywane łącznie z ekspertami teksty w ramach akcji #SłuchajEksperta poruszają temat profilaktyki i zdrowia, na którym nam wszystkim bardzo zależy.

Dzisiejsza rozmowa z dr n. o zdr. Małgorzatą Sieczkowską, dietetykiem klinicznym i psychodietetykiem z Centrum Edukacji Onkologicznej OKNO w Rzeszowie oraz Podkarpackiego Centrum Onkologii w Rzeszowie dotyczy zdrowego żywienia w profilaktyce chorób nowotworowych.

Owoce jagodowe już od dłuższego czasu zapewniają wszystkie miejskie targowiska oraz przydomowe grządki, kuszą nas nie tylko intensywnymi kolorami, ale i pięknym zapachem. Warto wiedzieć, że ta grupa produktów stanowi jedno z najbogatszych źródeł naturalnych związków wykazujących korzystne działanie w chemoprewencji chorób nowotworowych. Owoce jagodowe swoje dobroczynne działanie na organizm człowieka zawdzięczają związkom fitochemicznym, które obficie w nich występują. Smaczne, zdrowe i bogate w wiele witamin oraz cennych składników owoce jagodowe powinny być stałym elementem diety każdego z nas.

Truskawki, maliny, jeżyny, borówki i czarne porzeczki – to właśnie w tych małych owocach zawarta jest ogromna siła do walki z rakiem. Wymienione owoce jagodowe zajmują w codziennej diecie stosunkowo mało miejsca, prawdopodobnie ze względu na swoją sezonowość oraz krótkotrwałość. Jednak wspólną ich cechą jest bogactwo witamin i związków fitochemicznych, które w sobie kryją.

Obfitują one w witaminę C, witaminy z grupy B oraz β -karoten, są dobrym źródłem potasu wapnia, żelaza oraz fosforu.

Żelazo zawarte w **truskawkach** jest cennym składnikiem dla osób zmagających się z anemią, gdyż wspomaga procesy krwiotwórcze.

Właściwości lecznicze **malin** pozwalają korzystnie wpłynąć na regulację ciśnienia krwi oraz poprawiają funkcjonowanie przewodu pokarmowego czy też układu odpornościowego. W ich składzie znajdują się również salicylany, które swoim działaniem przypominają aspirynę (działanie przeciwzapalne).

Borówki doskonale wspomagają odporność oraz wykazują silne działanie antyseptyczne.

Jeżyny natomiast przyspieszają przemianę materii oraz są dobrym źródłem błonnika pokarmowego i dlatego powinny znaleźć szczególne miejsce w diecie osób znajdujących się w grupie ryzyka zachorowania na nowotwór jelita grubego.

Natomiast **czarna porzeczka** to niezastąpiona bomba witaminy C, pod tym względem nie ma sobie równych.

Oprócz cennych witamin, makro i mikroelementów owoce są źródłem związków antyoksydacyjnych takich jak: kwercetyna, antocyjany i rutyna. Zawarta w sporych ilościach witamina C ułatwia wchłanianie żelaza z produktów spożywczych - powinna być to istotna informacja, dla chorych zmagających się z anemią podczas leczenia onkologicznego. Wszystkie owoce jagodowe zawierają również substancje wykazujące działanie przeciwnowotworowe są to między innymi: kwas elagowy, antocyjanidyny oraz proantocyjanidyny.

Kwas elagowy w profilaktyce chorób nowotworowych

Kwas elagowy zaliczany jest do grupy polifenoli. Spośród wszystkich związków fitochemicznych znajdujących się w owocach miękkich, to właśnie kwas elagowy w największym stopniu może ingerować w proces rozwoju choroby nowotworowej. Znajduje się głównie w malinach, truskawkach, poziomkach jak i w orzechach laskowych czy pekan. Choć pozornie ilość kwasu elagowego jest większa w malinach niż w poziomkach, to jednak w malinach w 90% zawarty jest on w pestkach, a w poziomkach 95% cennej substancji znajduje się w miąższu owocu. Dlatego też prawdopodobnie kwas elagowy znajdujący się w poziomkach jest łatwiej przyswajalny niż ten pochodzący z malin. Potencjał przeciwnowotworowy kwasu elagowego badano bezpośrednio na szczepach komórek rakowych wyhodowanych w specjalistycznych laboratoriach oraz na zwierzętach poddanych działaniu substancji rakotwórczych. Podczas badań jednoznacznie stwierdzono, że wyciągi z malin i poziomki mogą przyczynić się do powstrzymania rozwoju komórek rakowych, a efekt ten wynika z ilości polifenoli zawartych w tych owocach. Udało się również dowiedzieć, że kwas elagowy zapobiega aktywacji substancji rakotwórczych w toksynach komórkowych, które poprzez to tracą swój potencjał wchodzenia w reakcje z DNA i wywołania mutacji pobudzających rozwój komórek nowotworowych. Kanadyjscy naukowcy odkryli, że kwas elagowy jest w stanie zahamować proces angiogenezy. Dlatego też zarówno maliny, truskawki jak i poziomki powinny znaleźć szczególne miejsce w strategii zapobiegania rozwojowi raka poprzez odżywianie.

Antocyjanidyny w profilaktyce chorób nowotworowych

Dzięki tej grupie polifenoli owoce mogą kusić swoim czerwonym, różowym lub fioletowym kolorem. Szczególnie dużo tego pigmentu znajduje się w owocach miękkich (maliny, borówki). Potencjał antyrakowy tej grupy polifenoli stwierdzono w badaniu, w którym dodano do wyizolowanych z guzów komórek różne antocyjanidyny i hodowano w laboratorium, gdzie zaobserwowano wstrzymanie syntezy DNA, a tym samym zahamowanie wzrostu komórek i ich śmierć wskutek apoptozy. Inny efekt przeciwnowotworowy antocyjanidyn związany jest bezpośrednio z inhibicją angiogenezy. Ostatnie doniesienia wykazują, iż jedna z antocyjanidyn (delfinidyna), która znajduje się w borówce może osłabiać proces angiogenezy (tworzenie nowych naczyń krwionośnych).

Proantocyjanidyny w profilaktyce chorób nowotworowych

Ta grupa polifenoli również charakteryzuje się licznymi właściwościami przeciwtłuszczeniowymi oraz antyrakowymi. Jak wskazują badania w warunkach laboratoryjnych dodatek tych substancji przyczynia się do hamowania wzrostu wielu różnych komórek nowotworowych, głównie raka okrężnicy, co oznacza, że proantocyjanidyny mogą odegrać istotną rolę w profilaktyce tych nowotworów. Dodatkowo mają zdolności utrzymywania guzów w stanie uśpienia, gdyż mogą hamować rozwój nowych naczyń krwionośnych. Znaczącym źródłem tego związku jest cynamon oraz kakao, natomiast wśród owoców wyróżnia się żurawinę oraz borówki, poziomki i truskawki. Warto pamiętać, że najlepsze działanie ochronne mają świeże, sezonowe i regionalne owoce. W sezonie zimowym, wobec ograniczonego dostępu do świeżych produktów, wskazane jest spożywanie owoców mrożonych. Trzeba również pamiętać, że działanie antynowotworowe owoców miękkich stale maleje pod wpływem tlenu, światła i ciepła – w zależności od czasu ich oddziaływania na produkt. Dlatego warto spożywać je maksymalnie do kilku godzin po zbiorze, wtedy mamy pewność, że znajduje się w nich największa dawka naturalnych substancji antyrakowych.

Rafał Śliż, rzecznik prasowego Podkarpackiego Oddziału Wojewódzkiego NFZ.

Każdej osobie polecam portal diety.nfz.gov.pl. To kompendium sprawdzonej wiedzy dotyczącej dietoprofilaktyki i dietoterapii opartej na dietach DASH. Ogromną zaletą diety DASH jest przygotowywanie dań z dostępnych produktów oraz nieskomplikowane przepisy kulinarne smacznych potraw. Ogromną zaletą portalu jest możliwość stworzenia własnych planów żywieniowych korzystając z podpowiedzi i prostego systemu wymiany proponowanych składowych na inne. Uzupełnieniem są dołączone e-booki i filmy. Wybierając zaś „rodzinny plan żywieniowy” możemy dodać do swojego profilu kolejne osoby, dobrać dla nich kaloryczność oraz przygotować ten sam posiłek dla wszystkich i wygenerować wspólną listę zakupów. Dla bliskich osób zmagających się z chorobą nowotworową polecam portal

diety.nfz.gov.pl. To kompendium sprawdzonej wiedzy dotyczącej dietoprofilaktyki i dietoterapii opartej na dietach DASH. Ogromną zaletą diety DASH jest przygotowywanie dań z dostępnych produktów oraz nieskomplikowane przepisy kulinarne smacznych potraw. Ogromną zaletą portalu jest możliwość stworzenia własnych planów żywieniowych korzystając z podpowiedzi i prostego systemu wymiany proponowanych składowych na inne. Uzupełnieniem są dołączone e-booki i filmy. Wybierając zaś „rodzinny plan żywieniowy” możemy dodać do swojego profilu kolejne osoby, dobrać dla nich kaloryczność oraz przygotować ten sam posiłek dla wszystkich i wygenerować wspólną listę zakupów.

